

Pienten ja keskisuurten kaupunkien kukoistus

Kaupunkipolitiikan tiekartta III

25.4.2017

SISÄLTÖ

ESIPUHE	2
1 KAUPUNGISTUMISEN TILANNEKUVA	3
Miksi suuret kasvavat?	3
Onko kasvu niin tärkeää?	4
2 ALUEPOLITIIKAN LIKKUMAVARA	5
3 PIKKUKAUPUNKIEN UUDET MAHDOLLISUUDET	6
Uudistuva työ ja elinkeinot	6
Saavutettavuus.....	6
Asumisen muutos.....	7
Kaupunkilaiset resurssina.....	8
4 KATSE TULEVAISUUTEEN: TOIVON STRATEGIAT	9
Tusina elinvoimateesiä pienten kaupunkien kukoistukseksi	9
Lisää työpaikkoja	10
Yhteydet kuntoon.....	11
Asumispolitiikan päivitys.....	12
Ihmiset keskiöön	13
Omaleimainen brändi.....	14
LÄHTEET JA LIITTEET	15
Lähteitä	
Liite 1. Osallistujat	
Liite 2. Tilannekuva viidestä kaupunkiseudusta	
Heinola	
Järvenpää	
Kokkola	
Riihimäki	
Uusikaupunki	

Esipuhe

Suomen kaupungistuminen jatkuu ja kohdistuu entistä voimakkaammin suurimpiin kasvukeskuksiin. Pienistä ja keskisuurista kaupungeista osa menestyy mainiosti, osa sinnittelee ja osa taantuu. Kansallisen aluepolitiikan takuu-aika oli 50 vuotta, tästä eteenpäin takuu ei ole enää voimassa - vetoapua tai turvaa maailman myrskyiltä valtiovallalta tai maakunnalta on odotettavissa entistä niukemmin. Kaupungin on itse tunnistettavan oman menestyksensä keinot ja ajurit. Ajelehtimalla virta vie vain kauemmas ulapalle, kaupunkien on tomerasti päätettävä suuntansa ja ponnisteltava valittua suuntaa kohti. Kaupunkipolitiikan tiekartta 3 tarjoaa tähän välineitä.

Käsillä oleva raportti on jatkoa kaupunkipolitiikan tiekarttoille I ja II, jotka ilmestyivät 2015 (*Onko maallamme malttia kaupungistua?*) ja 2016 (*Kaupunkirakentaminen piristämään Suomen taloutta*). Raportti on syntynyt jälleen kolmikantaisen työpajaproessin tuloksena. Aloitteen tekijänä on ollut Rakennusteollisuus RT ry ja siihen ovat osallistuneet Rakennusliitto, Hypo-pankki, Rakennustietosäätiö, Suunnittelu- ja konsultointiyrietykset SKOL ry sekä viisi kaupunkia: Heinola, Järvenpää, Kokkola, Riihimäki/Hämeen liitto ja Uusikaupunki. Timo Aro, Minna Utriainen (NitroID) ja Kimmo Kurunmäki (Rakli) ovat osallistuneet työhön asiantuntijoina. Aluekehittämisen konsulttitoimisto MDI on moderoinnut prosessin ja vastaa loppuraportin sisällöstä. Työpajoihin osallistuneet on mainittu liitteessä. Raportin ovat kirjoittaneet Eero Holstila, Timo Hämäläinen, Anna Hellén ja Janne Antikainen MDI:stä.

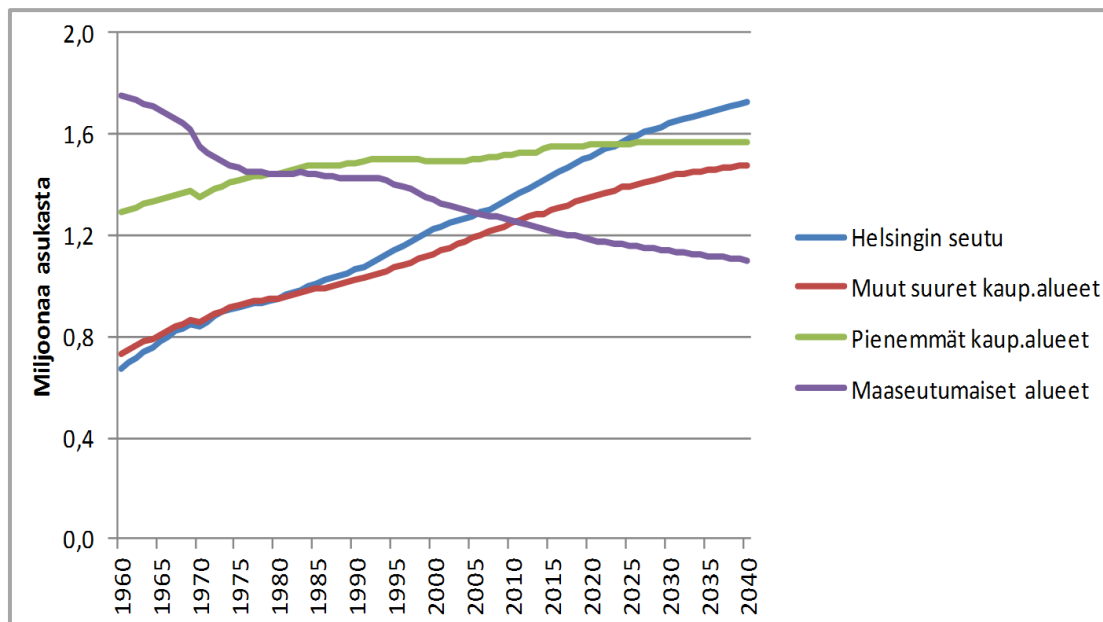
Kaupunkipolitiikka ei ole kuulunut tällä hallituskaudella aluekehittämisen sanavarastoon. Toivottavasti tämä keskustelunavaus herättelee yleisemmin kaupunkipoliittista keskustelua, sekä erityisesti nostaisi esiin pienten ja keskisuurten kaupunkien kysymykset. Suurempien maakuntakeskusten kehityskuva on kohtalaisen hyvä – mutta valitettavasti vain kohtalaisen hyvä. Suomi tarvitsee erinomaisen hyvin pärjääviä kaupunkeja – kokoluokkaan katsomatta, jotta koko maa menee eteenpäin.

Helsingissä 6.4.2017

Janne Antikainen

1 KAUPUNGISTUMISEN TILANNEKUVA

Kaupungistuminen on maailmanlaajuinen ilmiö, jonka ennustetaan jatkuvan. Euroopan kaupungistumisaste on 80–90 prosentin luokkaa. Myöhään kaupungistuvassa Suomessa on käynnissä jälkikaupungistumisen aalto, joka näkyy etenkin suurimpien kaupunkiseutujen voimakkaana kasvuna. Seppo Laakson ennusteen (2015) mukaan seitsemän suurinta kaupunkiseutua kasvavat noin miljoonalla asukkaalla vuoteen 2050 mennessä. Keskisuurten kaupunkien kasvun ennustetaan olevan hidasta ja monet pienet kaupungit menettävät väestöään. Alla on Seppo Laakson maaliskuussa 2017 päivittämä ennuste vuoteen 2040.

Kuva: Väestö alueryhmittäin v. 1960–2015 ja ennuste vuoteen 2040. Seppo Laakson (2017) laatiman kasvunennusteen mukaan seitsemän suurinta kaupunkiseutua kasvavat tulevaisuudessa merkittävästi.

Toukokuussa julkistettavan ToKaSu-hankkeen (Nurmio ym. 2017) *Toiminnalliset alueet ja kasvuvyöhykkeet Suomessa* tulosten mukaan Suomessa on kaikkiaan 92 työssäkäyntialuetta. Asioinnissa omavaraisuudeltaan 50 %:n alueita on yhteensä 104 kappaletta ja edelleen omavaraisuustasoltaan 75 %:n alueita yhteensä 38 kappaletta. Synteesinä on noin 70 toiminnallista aluetta, joka tarkoittaa, että pienet kaupungit ovat paikallisesti merkittäviä omien alueiden keskuksia.

Miksi suuret kasvavat?

Työpaikat keskittyvät kaupunkeihin, koska ne tarjoavat yrityksille sijaintietuja. Makrotalouden termein kysymys on tuottavuushyödyistä. Siirtyminen digiaikakauteen on vastoin odotuksia kiihdyttänyt kaupungistumista. Suuressa kuvassa työpaikkakehitys vetää väestönkasvua.

Tämä kuva on kuitenkin muuttumassa. Eniten muuttovoittoa saavat kasvukeskukset ovat usein myös korkeimman työttömyyden paikkakuntia. Monissa muuttotappion piinaamissa

kaupungeissa työttömyysaste on nykyisin alempi kuin esimerkiksi voimakkaan kasvun Tampereella tai Oulussa. Suuret yliopistokaupungit vetävät lahjakkainta nuorisoa, joka myöhemmin tutkinnon suorittuaan luo työpaikkansa.

Kysymys on suurten kaupunkien imusta, jonka tärkein elementti on koulutustarjonta. Siihen liittyy kuitenkin vahvasti nuorten itsenäistyminen, irtaantuminen sosiaalisesta kontrollista ja urbaanin elämysmaailman vetovoima. Kotimainen nuorison muuttovoitto selittää kuitenkin vain osan suurten kaupunkien kasvusta. Esimerkiksi Helsingin seudulla noin 40 prosenttia 2010-luvun yli 100 000 asukkaan kasvusta on tullut ulkomaisena muuttovoittona.

Myös ”lapsuuden kaupungistuminen” on voimakasta. Oulun seudulla noin kaksi kolmasosaa asukasluvun lisäyksestä tulee luonnollisesta väestönkasvusta. Helsingin seudullakin syntyneiden enemmitys on suurempi kasvutekijä kuin kotimainen muuttovoitto. Vastaavasti maaseudulla ja monissa pienissä ja keskisuurissakin kaupungeissa koetaan luonnollista väestökatoa. Kuolleiden enemmitys valtaa lisää alaa tulevina vuosikymmeninä kun suuret ikäluokat poistuvat väestökirjoista. Tämä tarkoittaa, että monen paikkakunnan väki vähenee mahdollisesta muuttovoitosta huolimatta.

Kaupungistumisen iso kuva ei ratkaise minkään yksittäisen kaupungin tulevaa suuntaa. Päinvastoin fiksu paikkakunta voi löytää megatrendeistä ja niiden vastavirrasta menestyksensä uudet eväät.

Onko kasvu niin tärkeää?

Väestönkasvu ei tietenkään ole itseisarvo. Sanonta ”kun väki vähenee pidot paranevat” pitää usein paikkansa. Eivätkä tavoitteet tarjota kestävää ja viihtyisää asumista tietenkään poistu kutistuvistakaan kunnista. Mutta väestön väheneminen tuo ongelmia ja riskejä, jotka saattavat heikentää asukkaiden elinoloja. Kysynnän hiipuessa monet palvelut heikkenevät tai lakkaavat. Tämä koskee tietysti yksityisiä kysyntävetoisia palveluja, mutta myös monet julkiset palvelut edellyttävät tiettyä väestöpohjaa.

Uskottava kasvunäkymä on yksittäiselle kaupungille tärkeä imagotekijä, jolla on myös reaalisia vaikutuksia. Pankkisektorin toiminta on muuttunut perusteellisesti eurokriisin jälkeen. Pankit hankkivat entistä suuremman osan rahoituksestaan kansainvälisiltä finanssimarkkinoilta. Tämän vuoksi suomalaisten pankkien lainanannon vakuusvaatimukset ovat olennaisesti kiristyneet. Lainan antaja arvio tarkasti lainoitettavan kohteen, esimerkiksi asunnon tai asunto-osakeyhtiön, pitkän aikavälin arvonkehityksen. Jos on pelättävissä, että kohteen arvo tulevina vuosikymmeninä laskee, lainaa saa vähemmän tai ei ollenkaan.

Edessä saattaa olla noidankehä: paikkakunnan väestön väheneminen merkitsee heikkoa asutuskysyntää, mikä puolestaan vaikeuttaa lainansaantia, ja mikä edelleen alentaa asuntojen ja kiinteistöjen markkina-arvoa. Pahimmillaan tämä tarkoittaa, että ihmisten omaisuus muuttuu arvottomaksi.

2 ALUEPOLITIIKAN LIKKUMAVARA

Aluepolitiikassa kansallisena tavoitteena on historiallisesti ollut pitää maa asuttuna ja tukea aluepolitiikan keinoin paikkakuntien elinvoimaa sijainnista riippumatta. Valtiovallan keinot vaikuttaa aluekehitykseen ovat kuitenkin ratkaisevasti muuttuneet ja ehtyneet. Valtion omat työpaikat ovat 2000-luvulla vähentyneet kaikkialla tuottavuuden kasvun ja hallinnon virtaavaistamisen seurauksena. Elinkeinopolitiikan kärkenä ollut T&K-perusteinen innovaatiopolitiikka on suosinut suuria yliopistokaupunkeja, mutta viime vuosina sitä on ajettu alas. 2000-luvulla aluekehittämisen kentällä on haluttu rakentaa osaamisperusteisia verkostoja ja yhteyksiä erilaisten klustereiden ja kaupunkiseutujen kesken. Pienempien kaupunkien näkökulmasta avoimen talouden ja vuorovaikutuksen maailma on mahdollistanut myös suoran kytkeytymisen kansainvälisiin markkinoihin ja kaupunkeihin. Aikoinaan kytkennät kulkivat maakuntakeskusten ja pääkaupungin kautta, nyt suoraviivaisesti globaaleihin arvoketjuihin.

Kansallisesti pienempien kaupunkien edunvalvonta on järjestäytynyt seutukaupunkiverkoston kautta. Lausuntokierroksella oleva laki alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista ei juuri tunnista pienempiä kaupunkeja. Lakiluonnoksessa mainitaan tämän verkoston kehittämiseksi saatu rahoitus, mutta pienempien kaupunkien roolia alueiden kehittämisessä ei muuten tuoda esiin.

Uutena elinkeinopoliittisena kärkenä mainittu biotalous on mahdollisuus, jonka vaikutukset työpaikkakasvuun saattavat jäädä vähäisiksi. Teollisuusautomaatio ja robotiikka etenevät edelleen, mikä tarkoittaa, että valmistava teollisuus työllistää enää alle 10 % työvoimasta. Menestyvä teollisuus ei enää automaattisesti tuo paikkakunnalle väestönkasvua.

Käynnissä olevan maakuntauudistuksen ydin on sosiaali- ja terveydenhuollossa, mutta sen toivotaan myös tasapainottavan aluekehitystä. Uudistuksen vaikutukset työpaikkakehitykseen saattavat kuitenkin olla negatiiviset. Tavoitteena oleva sote-kustannusten usean miljardin euron säästö tarkoittaa palvelutuotannon tehostamista. Tämä väistämättä tarkoittaa henkilöstökulujen ja työpaikkojen vähentämistä.

Elinkeinopolitiikkaan valtion rahoittama maakunta tuskin tuo uusia euroja. Kaupungeille itselleen jää entistä suurempi vastuu elinvoimapolitiikasta. Aluepolitiikan liikkumavaran kapenemisen seurauksena uskaltaa väittää, että kaikki pienet kaupungit eivät tule pärjäämään, mutta jotkut tulevat menestymään. Suuremmilla kaupunkiseuduilla etuna on monipuolisuus, pienemmillä kaupungeilla tarvittaessa ketteryys. Kaupungin luovuus ja omat voimavarat nousevat arvoonsa. Paikkakunnan kaikkien voimien kokoaminen ja tekojen orkestrointi tulee olemaan kaupungin tärkein menestystekijä. Pienempien kaupunkien johtamisen teesejä ovat muotoilleet tuoreesti myös Tampereen yliopiston tutkijat (Kyösti ym. 2017), jotka edellä mainittujen tekijöiden lisäksi korostavat mm. kehittämisilmiöihin yleisen myönteisyyden merkitystä ja proaktiivisuutta.

3 PIKKUKAUPUNKIEN UUDET MAHDOLLISUUDET

Uudistuva työ ja elinkeinot

Suomi on yhä selkeämmin osaamis pohjainen palvelutalous. Useat perinteiset teollisuuden alat ovat vaikeuksissa ja varsinkin valmistustyö työllistää enää 10 prosenttia työvoimasta. Samalla julkisen sektorin tuottavuusvaatimus karsii sekä valtion että kuntien vakansseja.

Osaamistalouden työpaikat kasautuvat erityisesti suuriin kaupunkeihin, joissa on saatavilla korkeasti koulutettua työvoimaa ja kansainvälisiä osaajia. Uusien teknologioiden myötä osa nykyisestä osaamisesta vanhenee ja toisaalta kokonaan uusia erikoistumistarpeita ilmenee. Höyrykoneet ja autot vähensivät aluksi työpaikkoja, mutta loivat samalla uusia. Nyt erityisesti robotisaatio, automaatio, digitalisaatio, kiertotalous ja puhdas energia muovaavat yhteiskuntaa. Näillä toimialoilla on mahdollisuus hankkia jalansijaa koulutusmahdollisuuksien kautta.

Suomessa on viime vuosina saatu näyttöä teollisuuden renessanssista esimerkiksi laivanrakennuksen, autoteollisuuden, terveysteknologian ja puunjalostuksen aloilla. Kilpailukykyinen uusi teollisuus voi asettua ”mihin vaan” eli myös pienille paikkakunnille, kuten Uudenkaupungin, Äänekosken ja Vieremän esimerkit osoittavat.

Uudet työpaikat syntyvät pääasiassa yksityiselle palvelualoille. Suurten kaupunkien väestönkasvu keskittää kysyntävetoisia palvelusektorin työpaikkoja. Matkailun saralla on kuitenkin paljon mahdollisuuksia ympäri Suomen. Lapin matkailun kasvu on kääntänyt myös monen pohjoisen kunnan väkiluvun kasvuun. Rovaniemellä ja Helsingissä on tehty hartiavoimin työtä kanavien avaamiseksi aasialaisten matkailijoiden Suomeen houkuttelussa. Muut kaupungit voivat rakentaa näiden saavutuksien varaan. Maisemat, luontoelämykset, paikallinen ruokakulttuuri ovat tuotteistettavissa ja matkailu käännettävissä kasvuun, kuten mm. Mikkelin seudun esimerkki osoittaa.

Saavutettavuus

Sujuvat yhteydet kaupunkien sisällä, suurempiin keskuksiin, metropolialueelle ja maailmalle ovat kaupunkien menestyksen avaintekijöitä. Tietointensiivisessä työssä kasvokkaiset kohtaamiset ja yhdessä tekeminen ovat ensiarvoisia paitsi sosiaalisesti myös taloudellisuuden ja tuottavuuden näkökulmasta. Etätyöntekijän tulee tarvittaessa nopeastikin siirtyä työyhteisönsä – sijaitse se oman pikkukaupungin keskustassa tai pääkaupungissa. Sama koskee myös vapaa-aikaa: spontaaneista tapahtumista kerrotaan sosiaalisessa mediassa hyvinkin lyhyellä varoitusajalla ja paikalle pitää päästä pian.

Samalla ilmastonmuutoksen torjunta velvoittaa löytämään ympäristön kannalta kestäviä liikkumisen ratkaisuja sekä lähi- että kaukoliikenteeseen. Henkilöautoilulle täytyy löytää vaihtoehtoja.

Liikkumista helpottamaan on kehitteillä uusia digiajan palveluita, jotka voivat hyvinkin parantaa pienten ja keskisuurten kaupunkien asemaa. Alhaisen väestöpohjan alueilla riittävän houkuttelevan joukkoliikennepalvelujen järjestäminen on usein kallista. Kutsuohjattuja busseja,

yhteiskäyttöautoja tai vaikkapa sähköpyöriä matkaketjuissa hyödyntävät liikkumisen palvelut voivat kuitenkin tehokkaasti ja ekologisesti paikata tilannetta kaupunkien sisällä.

Kaupungit muodostavat kaupunkinauhoja ja -vyöhykkeitä ja voivat näin hyötyä toistensa läheisyydestä, joskin ovat samalla usein kilpailijoita. Hyödyt saattavat kuitenkin olla suuremmat, mikä kannustaa kaupunkeja tiiviiseen yhteistyöhön vyöhykkeiden puitteissa. Loura, Suomen kasvukäytävä ja Euroopan pohjoinen kasvuvyöhyke ovat esimerkkejä väljistä liittoutumista, joskin tuloksellisuutta on vaikea todentaa.

Parhaimmillaan ne kuitenkin kykenevät kohentamaan saavutettavuutta ja saattamaan liikkeelle Turun tunnin yhteyden kaltaisia merkittäviä kaukoliikenteen hankkeita. Näistä avauksista voivat hyötyä suurten kaupunkien väliin jäävät pikkukaupungitkin esimerkiksi lähiliikenteelle varatun lisäraiteen muodossa.

Asumisen muutos

Asuinpaikkakunnan valinnat ratkaisevat kaupunkien menestyksen. Elämäänsä etsivät nuoret käyttävät mahdollisuutta runsaasti. Perheen perustamisen ja lasten tultua kouluikään muuttolttius vähenee ratkaisevasti.

Viime vuosina nuorten aikuisten tie on vienyt kohti suuria kaupunkeja ja niiden keskusta-alueita. Kouluttautumismahdollisuuksien ohella ratkaisevasti asettumispaikkakuntien valintaa ohjaava tekijä on asumisen ja arjen houkuttelevuus. Kaupungistumisen kanssa rinnakkain kulkeva elämäntapojen muutos näkyy asuntomarkkinoilla. Esimerkiksi Tampereen seudulla aiemmat pientalorakentamisen tavoitteet ovat osoittautuneet epärealistisiksi. Paitsi Tampereen myös naapurikuntien kasvu perustuu entistä enemmän kerrostalorakentamiseen kuntakeskuksissa.

Kysymys ei kuitenkaan ole pelkästään asumisen hinnasta, laadusta, turvallisuudesta tai kouluista ja toimivista palveluista. Pehmeät asiat kuten maisemat, kaupunkikeskustan elävyys ja kauneus, taide-elämykset, liikkumisen sujuvuus, ekologisuus ja muut vastaavat asiat vaikuttavat kokonaiskuvaan. Kaupungin kyky puhutella ja olla rakastettava ovat nousseet menestyshäijöiksi.

Pienten ja keskisuurien kaupunkien elinvoiman kannalta on tärkeää houkutella uusia asukkaita ja tarjota nuorisolle syitä jäädä paikkakunnalle opiskelemaan tai opiskella sieltä käsin suuremmassa kaupungissa. Paluumuuttajien houkuttelu 25–40-vuotiaiden ikäluokasta voi olla yksittäisen kaupungin kannalta merkittävä väestönkasvun osatekijä. Jo muutaman kymmenen tai sadan tulomuuttajan saapuminen voi kääntää paikkakunnan väestötaseen positiiviseksi. Paluumuuttajat voivat tuoda myös yrityksensä tullessaan. Tehtävä on rajallinen ja mahdollinen. Suurilla virroilla on kuitenkin aina myös vastavirta.

Pikkukaupungit muodostavat erinomaisen potentiaalin vastata konkreettisin kaupungin teoin muuttuviin asumistarpeisiin. Asuminen on edullista, infrastruktuuri valmiina, ja kaupunkikeskustoja on mahdollisuus täydentää kustannustehokkaasti. Lisäksi monissa ammateissa työtä voi tehdä missä vaan. Kun työn perässä ei tarvitse välttämättä muuttaa, asuinpaikan voi valita

entistä vapaammin. Tällä on tärkeä merkitys pienten kaupunkien kannalta kun nämä houkuttelevat paluumuuttajia.

Kerrostaloasumisen viimeaikaisesta suosiosta huolimatta myös kaupunkientaloissa asumiselle on kysyntää. Esimerkiksi asuinympäristöjen koettuun laatuun syventyneissä pehmoGIS-tutkimuksissa (Kyttä ym. 2013, 2016) on havaittu, että suomalaiset arvostavat sekä elinympäristön kohtuullisen tiivistä rakentamista että ympäristön vehreyttä. Nämä piirteet on mahdollista yhdistää urbaanissa, townhouse-henkisessä pientaloasumisessa. Tämän tyyppiselle, erityisen hyvin pikkukaupunkien keskustoihin sopivalle asumiselle on siis olemassa selvä markkinarako.

Kaupunkilaiset resurssina

Kansalaisyhteiskunta on muodostamassa uudenlaisen voimavaran. Internetin ja sosiaalisen median myötä kansalaiset ovat maailmanlaajuisesti alkaneet tehdä omaehtoisesti ja yhdessä toistensa kanssa oman näköistään kaupunkia - ohi virallisten vaikutuskanavien ja päätöksenteon.

Tämänkaltaisen verkostopohjaiseen suoraan toimintaan perustuvan ”aktivismin” tavoitteet liittyvät useimmiten arkisten elinolojen kohentamiseen kaikkien eduksi. Keskeisiä teemoja ovat kaupunkiympäristön laadun ja toiminnallisuuden parantaminen, ekologisen kestävyys edistäminen, yhteisöllisyyden lisääminen tai julkisten palvelujen uusiksi ajattelu. Mm. Ravintolapäivä ja lukuisat naapurustoliikkeet ovat jo kaikkien tuntemia ja arvostamia.

Tee-se-itse-kulttuurin voimistumisella on potentiaalia käynnistää merkittäviä myönteisiä kehityssykyäksiä. Ruohonjuuritason uutta luova toiminta kertoo asukkaiden prioriteeteista, tuo esiin ja kokeiluttaa uudenlaisia ratkaisuja. Kehittelyt voivat lopulta laajentua uudistamaan olemassa olevia palveluja, toimintakulttuureita ja elinkeinoja.

Uudenlaista pöhinää tapahtuu erityisesti nuorten valtaamissa suurissa kaupungeissa, mutta ilmiö vahvistunee ajan mittaan niiden ulkopuolellakin. Pikkukaupungeille kaupunkilaisten omaehtoinen tekeminen on mahdollisuus lisätä ymmärrystä asukkaita kiinnostavasta muutoksen suunnasta. Kaupunkilaisten kanssa yhdessä kehittäminen ja tekeminen ovat myös mahdollisuuksia edistää sellaisia positiivisen muutoksen hankkeita, jotka muuten kaatuisivat vastustukseen.

Ihmisten välisen kanssakäymisen tapahtuessa yhä selkeämmin myös verkossa, jokainen kaupunkilainen omalla toiminnallaan ja tarinoillaan kaiken aikaa vaikuttaa paikkakuntansa imagoon – usein paremmin ja aidommin kuin perinteiset markkinointihankkeet. Digiäikana sosiaalisessa mediassa joka tapauksessa leviävä kaupunkilaislähtöinen kotipaikkaylpeys on mahdollista ottaa paikallisen brändityön kulmakiveksi.

4 KATSE TULEVAISUUTEEN: TOIVON STRATEGIAT

Tusina elinvoimateesiä pienten kaupunkien kukoistukseksi

Aikamme painavat trendit kuten kaupungistuminen, digitalisoituminen ja työn muotojen muutos suosivat suuria kaupunkeja, mutta niiden sivu- ja vastavirrat avaavat myös pienemmille kaupungeille merkittäviä uusia mahdollisuuksia. Tulevaisuus on otettavissa paikkakunnan omiin käsiin.

Mahdollisuuksiin tulee tarttua pitkäjännitteisesti. Kaupungin elinvoimapolitiikan sopiva tähän asettuu vuoteen 2050.

Kasvu ei ole itseisarvo, mutta positiivinen väestönkehitys on omiaan vahvistamaan myönteistä kierrettä, joka helpottaa huomattavasti kaupungin elinvoiman rakentamista. Nuoret aikuiset hallitsevat muuttoliikettä. 18–30-vuotiaat ovat jokaisen paikkakunnan kannalta avainryhmä, joka aikaa myöten vaikuttaa myös luonnolliseen väestönkehitykseen. Nuorten pitäminen ja varsinkin koulutettujen nuorten aikuisten paluumuutto ovat elinvoiman kannalta erityisen tavoiteltavia.

Luottamus parempaan tulevaisuuteen luo parempaa tulevaisuutta. Kaupungin asukkaat tuottavat paikallisen ilmapiirin, joka ihmisten vuorovaikutuksessa kiirii maineena ulospäin. Paikkakunta on miltä se näyttää. Kaupunki (kaupunginvaltuusto) voi itse vaikuttaa ilmapiiriin tekojen kautta. Elinvoimateot koskevat yhteyksiä, yritystoiminnan edellytyksiä, asumista, osallisuutta ja maineenrakennusta.

Omaleimaisuus ja erottuminen ovat pienen kaupungin menestyksen avain. Valtavirran mukana kulkeminen ja muilta kopiointi harvoin johtaa kukoistukseen. On kyettävä tekemään rohkeita valintoja.

Lisää työpaikkoja

Muuttuneessa toimintaympäristössä pienet kaupungit joutuvat panostamaan elinkeinopoliittikaansa suuria enemmän houkutelakseen talousalueelle uusia yrityksiä ja varmistaakseen olemassa olevien kärkiyritysten tulevaisuuden toimintaedellytykset. Monet elinkeinopolitiikan keinot kuten kaavoitus ja maapolitiikka ovat uuden kunnan ydintehtäviä, joten kaupungin omassa organisaatiossa elinvoiman edistämiseen on panostettava. Yrityspalvelut ja kehityshankkeet ovat usein tehokkaammin hoidettavissa esim. kehitysyhtiön toimesta. Elinkeinopolitiikan tavoite on työpaikkakasvu talousalueella, joten seudullinen voimien kokoaminen on välttämätöntä. Tämä onnistuu vain keskuskaupungin orkestroimana.

Pienten kaupunkien menestys perustuu usein erikoistumiseen. Uudet ja uusiutuvat teollisuudenalat vaativat kaupungilta ketteryyttä ja nopeaa reagointikykyä. Tämä koskee maankäyttöä, liikennematkaisuja ja vaikkapa asuntopolitiikkaa, kuten Uudenkaupungin esimerkki tilapäisasuntojen järjestämiseksi osoittaa.

TEESI 1: Tue uusia yrityksiä. Älä aliarvioi matkailua ja palveluyrityksiä.

TEESI 2: Panosta koulutukseen kaikilla tasoilla.

TEESI 3: Reagoi nopeasti toimintaympäristössä tapahtuviin muutoksiin.

KAUPUNGEISSA TAPAHTUU: UUSIKAUPUNKI

TYÖPAIKKOJEN TUKEMINEN NOPEALLA REAGOINILLA ASUNTOPULAAAN

Uudenkaupungin autotehtaan renessanssi on tunnettu esimerkki valmistavan teollisuuden automaatiokehityksen potentiaalista myös luoda uutta työtä. Tehtaan tilauskanta tarjoaa töitä jo muutamalle tuhannelle työntekijälle. Kaupungin elinvoimaisuudelle uutiset ovat olleet piristäviä. Mutta lisääntyneiden työpaikkojen myötä tarve uudelle vuokra-asuntotuotannolle on kasvanut merkittävästi. Uusia kerrostaloja ei ole rakennettu aikoihin ja kysynnästä huolimatta rakennusliikkeet ovat olleet hitaita aktivoitumaan alueella.

Kaupungin hallinto on ryhtynyt pikaisiin toimiin akuutin asuntokysymyksen helpottamiseksi. Katot päiden päällä turvaa elinkeinotoiminnan jatkuvuuden. Kaupunki on järjestänyt asuntoillan asukkaille jouduttaakseen kaikki suinkin liikenevät yksityisasunnot vuokramarkkinoille. Lisäksi leirintäalueiden kanssa on neuvoteltu parinkymmenen asuntovaunupaikan kohdistamisesta uusille tulijoille ensi hätään. Väliaikaista asumista edistääkseen kaupunki on myös vuokrannut tontteja ja valmistellut kunnallistekniikan sadoille moduuliasunnoille. Pidemmällä aikavälillä asumistarpeisiin on tiedossa jo 13 uutta kerrostaloa, joita kaikkia ollaan toteuttamassa markkinaehtoisesti. Vuokra-asuntokerrostaloja näistä on noin 5–6 kpl.

Yhteydet kuntoon

Paikkakunnat toimivat entistä tiiviimmässä vuorovaikutuksessa keskenään. Menestyvän kaupungin on käännettävä sijaintinsa kilpailueduksi. Yhteydet maailmalta ja maailmalle ovat tärkeitä myös pienille kaupungeille, samoin yhteys Helsingin metropolialueelle. Pienille kaupungeille on välttämätöntä hyötyä lähellä sijaitsevien suurempien kaupunkien työmarkkinoista. Liikenneyhteydet metropoliin, maakuntakeskukseen ja lähikaupunkeihin on pidettävä sujuvina sekä yksilöllisellä että julkisella liikenteellä.

Työ muuttuu entistä liikkuvammaksi ja usein sitä tehdään monessa eri paikassa esim. viikon aikana. Osittainen kotiin sijoittuva työ yleistyy, mutta sen edellytyksenä on sujuva pääsy ”pääkonttoriin” tarvittaessa. Edistämällä uusia ”liikkuminen palveluna” -ratkaisuja kaupunki voi lisätä vetovoimaansa myös asumispaikkana.

TEESI 4: Edistä ”tunnin yhteyksiä” lähikaupunkeihin. Liittoudu vyöhykkeen puitteissa edunvalvontaan koskien valtion infrainvestointeja.

TEESI 5: Edistä liikkumisen uusia palveluita.

TEESI 6: Panosta pyöräilyolosuhteiden parantamiseen ja pyöräilyn edistämiseen.

KAUPUNGEISSA TAPAHTUU: RIIHIMÄKI SIJAITIEDUN HYÖDYNTÄMINEN

Riihimäen strategia perustuu sijaintiedun hyödyntämiseen osana Suomen kasvukäytävää. Helsingin seudun työmarkkinat ovat riihimäkeläisten käytettävissä. Kaupungin logistinen asema tarjoaa realistisen mahdollisuuden olla Suomen pienimmän hiilijalanjärjen kaupunki, jossa kierotalous kukoistaa. Kaupunki panostaa uusien asumismahdollisuuksien tarjoamiseen asemanseudulla ja ruutu-kaava-alueen laidoilla. Veturitalien alueelle tulee uusia palveluita ja aseman lähistölle tiivistä kaupunkiasumista. Riihimäen elinkeinopolitiikan kärkiä ovat elintarviketeollisuus, kiertotalous ja logistiikka. Uusia avauksia kuten robotisaatiota tuetaan koulutuksen keinoin, ja yrityskiihdyttämö avittaa alkavia yrityksiä. Elinkeinopolitiikan tehokkaana toteuttajana toimii kaupungin omistama Riihimäen Tilat ja Kehitys Oy. Yhtiö on voitollinen ja maksaa kaupungille osinkoa. Asunto- ja elinkeinopolitiikan lisäksi Riihimäen strategian kolmas pilari on kulttuuri, kärkenä maan johtava nuorisoteatteri.

Asumispolitiikan päivitys

Nuoret aikuiset ratkaisevat asuinpaikan valinnoillaan aluekehityksen suunnan. Lisäksi eläkeikää lähestyvien muuttoliike voi tarjota pienille kaupungeille kasvumahdollisuuksia. Myös uussuomalaisien viihtyvyyteen kannattaa panostaa. Asuminen pienessä kaupungissa tarjoaa etuja, jotka on nostettava houkutteleviksi myös ulkopuolisille. Tärkein on asumisen edullisuus ja erinomainen hinta-laatusuhde. Sujuva arki, turvallisuus ja hyvät julkiset palvelut täydentävät kokonaisuuden. Työn liikkuvuus ja etätyömahdollisuuksien yleistymisen avaavat monille pienille kaupungeille realistisen kasvumahdollisuuden. Tämä edellyttää kuitenkin huolellista paneutumista nuorten aikuisten asumistoiveiden muuttumiseen. Asumismarkkinoinnissa kannattaa keskittyä kohderyhmiin, joilla on valmiiksi myönteinen tunneside paikkakuntaan esimerkiksi vapaa-ajan asumisen, opiskelun tai lapsuudenmuistojen pohjalta.

On tärkeää, että mielikuva kaupungista säilyy positiivisena ja että kaupungilla on realistinen kasvunäkymä. Kaupungin päätöksenteon tulee tukea tätä näkymää.

TEESI 7: Edistä keskusta-asumisen renessanssia ja kaupunkirakenteen eheyttämistä panostamalla esimerkiksi asemanseutujen ja kävelykeskustojen kehittämiseen.

TEESI 8: Luo omaleimainen pikkukaupunkimainen pientalokonsepti, jossa yhdistyvät yksilöllisyys ja rauha ilman omakotiasumisen eristyneisyyttä. Tonttitarjonnan tulee sijaita keskustassa tai sen liepeillä.

TEESI 9: Huolehdi, että nuorille on tarjolla edullisia hyvin sijaitsevia vuokra-asuntoja.

KAUPUNGEISSA TAPAHTUU: JÄRVENPÄÄ KESKUSTA-ASUMISEN AKTIIVINEN KEHITTÄMINEN

Järvenpään elinvoiman vahvistamisstrategian kärkenä on keskittää asumista kaupungin ydinkeskustaan. Helsingin seudulla on kysyntää urbaaneille asumisratkaisuille. Keskusta-asumisen lisäämisellä turvataan palvelut, luodaan käveltävää kaupunkiympäristöä ja vastataan kestävä kehityksen vaatimuksiin. Vuoden 2017 aikana valmistuu kaupungin ensimmäinen pilvenpiirtäjä. Talossa on 19 kerrosta. Myöhemmin keskustaa tiivistetään uudella kaupunkikorttelilla, josta nousee 25-kerroksinen torni. Kaupungin keskeinen strateginen työkalu on maanlunastuksiin perustuva aktiivinen maapolitiikka, jolla tarvittaessa saadaan hyvillä paikoilla sijaitsevat maat hyötykäyttöön. Systemaattisesti maita ostamalla ja uudelleenkaavoittamalla kaupunki pystyy jatkuvasti tarjoamaan halukkaille tontteja – oli tarve mille tahansa investoinnille.

Ihmiset keskiöön

Kaupunkien johtaminen on yhä enemmän verkostoyhteistyötä yhdessä kaupunkilaisten kanssa. Kaupunkilaisten aktiivisuus tulee tunnistaa ja hyödyntää sitä voimavarana edistää kestävää, toimivaa ja vetovoimaista kaupunkia. Pieni kaupunki voi tässä suhteessa tarjota kansalaisille yksinkertaisen ja selkeän vaikuttamispolun. Pienempi skaala mahdollistaa siirtymisen osallistumisajattelusta kohti yhteiskehittelyä. Toisaalta toimintaedellytyksiä ja uudenlaisia osallistumismahdollisuuksia tulee myös kehittää niille, jotka eivät ole aktivisteja.

Kaupunkiaktivismista syntyvät tapahtumat ovat arvokkaita sekä asukkaille että matkailun näkökulmasta. Niiden järjestäminen ja kaupungin omistamien tilojen hyödyntäminen tulee tehdä helpoksi ja sujua yhdeltä luukulta, olkoon tämä vaikka ”sallimustoimisto”.

Niukkojen resurssien aikana kaupungit voivat itsekkin hyödyntää kaupunkiaktivistien toimintamallia. Esimerkiksi kaupunkikeskustoja voidaan kehittää yhteiskehittelyyn perustuvien keviden ja lyhytaikaistenkin kokeilujen kautta. Näin nähdään ja koetaan yhdessä muutoksen tulokset ja vauhditetaan näin laajempien visioiden toteutumista.

TEESI 10: Anna ”siimaa” kaupunkiaktivismille ja itse tekemiselle. Tue tapahtumajärjestäjiä, sekä pieniä että suuria.

TEESI 11: Panosta vuorovaikutukseen kaupunkilaisten kanssa ja aloita aikaisen vaiheen yhteiskehittelyhankkeita. Hyödynnä uusia osallistamisen digitaalisia työkaluja ja kokeile erilaisia ratkaisuja rohkeasti.

KAUPUNGEISSA TAPAHTUU: KOKKOLA MISSIONA VIREÄ KAUPUNKIKESKUSTA

Kokkolassa on laadittu vetovoimaisen kaupunkikeskustan kehittämiseen pienillä sekä pitkäjänteisemmällä teoilla tähyävä toimenpideohjelma Monen kerroksen keskusta. Ohjenuorien laadinnan lähtökohtana oli saada ihmiset ja toimijat innostumaan oman kaupunkinsa kehittämistä antamalla mahdollisuus kertoa mihin suuntaan keskustan tulisi kehittyä. Työssä järjestettiin lukuisia erilaisia työpajoja keskustan toimijoiden kanssa, tehtiin asukaskysely, ja on pyritty herättämään julkista keskustelua sekä osallistumaan siihen. Yhtenä foorumina on käytetty Facebookin Lisää Kaupunkia Kokkolaan -ryhmää, jossa kaupungin nykytilasta ja kehityksestä käydään vilkasta keskustelua. Ohjelman mukaisissa suunnitelmissa on perustaa tapahtumajärjestäjille yhden luukun ”help desk” sekä pysyviä pop-up-tiloja kokeelliselle liiketoiminnalle. Kaupungin työn rinnalla myös kaupunkilaiset ovat näyttäneet suuntaa keskustan kehittämiseksi. Ydinkeskustassa oleva tontti oli seissyt tyhjillään rakennussuunnitelmien jumiuduttua valituskierroksella. ”Valtauspäivänä” 30.6.2016 kaupunkilaiset kokoontuivat tontille ja toteuttivat urbaanin olohuoneen yhteisvoimin. Kukkaistutukset ja muut materiaalit saatiin lahjoituksina eri toimijoilta ja yrityksiltä.

KAUPUNGEISSA TAPAHTUU: HEINOLA MAHDOLLISTAMINEN JOHTOAJATUKSENA

Heinolan strategian yksi keskeinen löytö on 20/80-säännön tunnistaminen kaupunkikehityksessä: kaupunkiorganisaation osuus elinvoimasta on 20% ja muun yhteisön 80%. Hyvinvoinnin ja elinvoimaisuuden tuottamiseen osallistuvat ennen kaikkea yritykset, yhteisöt ja järjestymättömät aktiivit, vaikka kaupungin roolia on totuttu pitämään keskeisenä. 20/80-periaatetta mukailen kaupungin pitää teoissaan järjestämisvastuun tai ”osallistajan” roolin sijaan luoda puitteita ja mahdollisuuksia - antaa erilaisille asioille tilaa tapahtua. Kaupungin uusi rooli on pyrkiä näkemään asioita, joiden olisi tärkeää tapahtua, mutta jotka eivät kriittisen massan puuttuessa lähde syntymään, ja madallettava kynnyksiä näiden syntymiseksi. Esimerkkejä tällaisista kehittämis- teemoista Heinolassa ovat uuden työn ohjelma eli yritykseen liittyvä ennakkoluuloton kehittäminen, markkinavuoropuhelu ja kaupunkilaiskeskustelut innovatiivisissa hankinnoissa, kaupunginosaraadit, keskustan kehittäminen tapahtumien, kaupan, matkailun, asumisen ja kulttuurin yhteisvaikutuksena, viestinnän ja markkinoinnin kasvava rooli kaikessa toiminnassa ja strategisen johtamisen altistaminen yhä laajemmalle vuoropuhelulle kaupunkilaisten kanssa.

Omaleimainen brändi

Jokaisella kaupungilla on maineensa, joka voidaan myös mitata. Kaupunki voi itse vaikuttaa maineeseensa brändityön avulla. Parhaimmillaan brändi näyttää suuntaa, innostaa toimimaan ja tuottaa tekoja, jotka edistävät kaupungin päämäärien saavuttamista.

Brändin tulee olla linjassa kaupungin strategian kanssa. Uuden valtuustokauden strategiaprosessiin kannattaa sisällyttää myös maineenhallinta.

Brändin tulee perustua tosiasioihin, erottua kilpailijoista ja olla kiinnostava. Brändi syntyy paikallisista ihmisistä ja yhteisöistä. Sen voima tulee omaleimaisuudesta, aidosta identiteetistä ja kotiseurakkaudesta. On tärkeää, että mahdollisimman monet paikalliset toimivat voivat sitoutua brändiin ja haluavat hyödyntää sitä.

TEESI 12: Yhdistä brändityö kaupunkistrategian laatimisprosessiin. Muista, että brändi syntyy teoista. Hyödynnä kaupunkilaisten oma innostus ja aktiivisuus. Tee brändistä houkutteleva kaikille kumppaneille liittyä ja hyödyntää. Ole rohkeasti omaleimainen.

LÄHTEET JA LIITTEET

Lähteitä

Aluekehittämisen konsulttitoimisto MDI (2015). Onko maallamme malttia kaupungistua?. Kaupunkipolitiikan tiekartta I. <<http://www.mdi.fi/showroom/kaupunkipolitiikan-tiekartta/>>

Aluekehittämisen konsulttitoimisto MDI (2016). Kaupunkirakentaminen piristämään Suomen taloutta. Kaupunkipolitiikan tiekartta II. <<http://www.mdi.fi/showroom/kaupunkipolitiikan-tiekartta/>>

Aluekehittämisen konsulttitoimisto MDI (2016). Alueprofiilit 2016. MDI Public Oy. <<http://www.mdi.fi/alueprofiilit/>>

Kyttä, M. Broberg, A. Tzoulas, T. & Snabb, K. (2013). Towards contextually sensitive urban densification: location-based softGIS knowledge revealing perceived residential environmental quality. *Landscape and Urban Planning*, Vol 113, May 2013, 30-46.

Kyttä, M. Broberg, A., Haybatollahi, M., and Schmidt-Thomé, K. (2016). Urban happiness – Context-sensitive study of the social sustainability of urban settings. *Environment and Planning B: Planning and Design*, vol 43, 34 – 57.

Kyösti ym. (2017). Tehtävänä tulevaisuus. Tutkimus seutukaupunkien ulottuvuuksista ja proaktiivisista johtamiskeinoista. Kuntaliiton verkkojulkaisu.

Nurmio ym. (2017). Toiminnalliset alueet ja kasvuvyöhykkeet Suomessa. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarjassa ilmestyvä julkaisu (Raportti julkistetaan 11.5. Kaupunkifoorumissa).

Nyholm, I., Haveri, A., Majoinen, K. & Pekola-Sjöblom, M. (toim.) (2017). Tulevaisuuden kunta. Acta nro 264. Suomen Kuntaliitto, Tampereen yliopisto ja valtiovarainministeriö. Helsinki.

Ristimäki, M. ym. (2017). Yhdyskuntarakenteen tulevaisuus kaupunkiseuduilla – Kaupunkikudokset ja vyöhykkeet. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 4/2017.

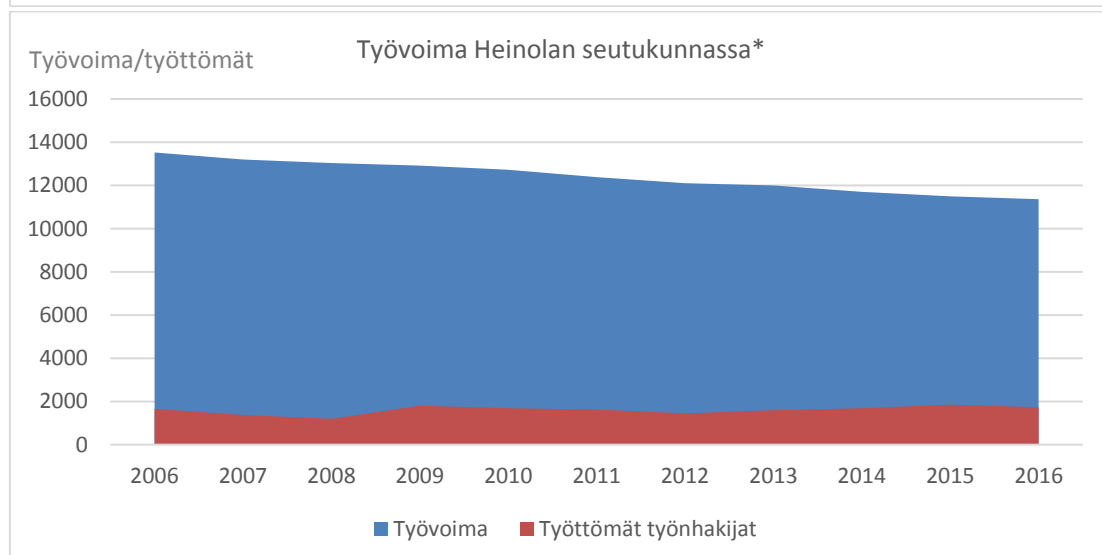
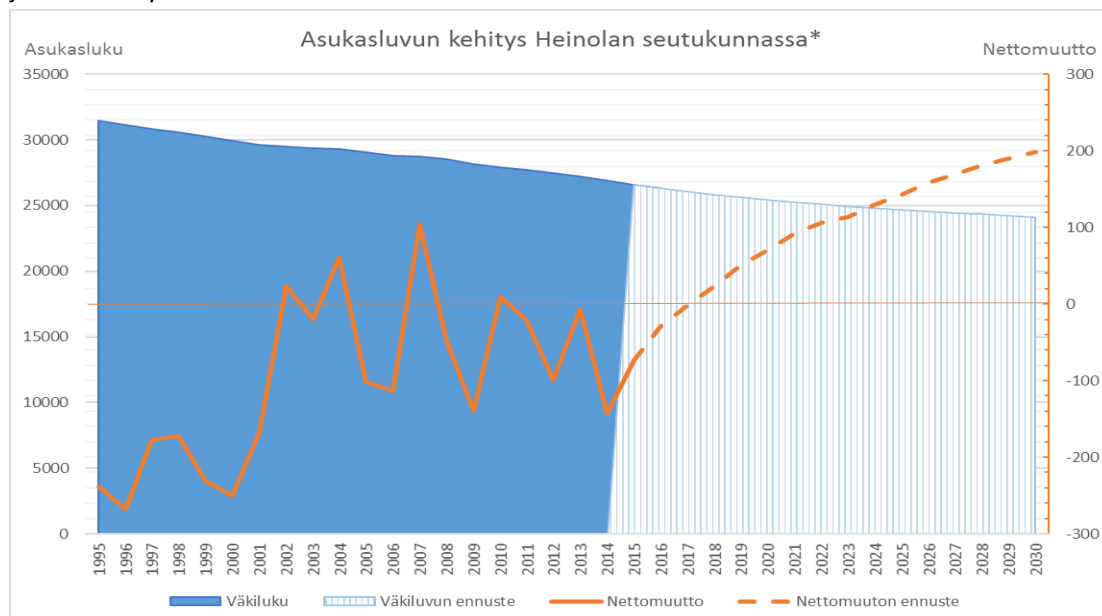
Liite 1. Osallistujat

Antikainen Janne	MDI
Aro Timo	MDI
Brotherus Juhana	Hypo-pankki
Harjuniemi Matti	Rakennusliitto
Hellén Anna	MDI
Herpiö Mika	Riihimäki
Holstila Eero	MDI
Hämäläinen Timo	MDI
Isosaari Piia	Kokkola
Kukkonen Erkki	Järvenpää
Kurunmäki Kimmo	Rakli
Lehtovuori Panu	TTY
Mäkilä Heikki	Heinola
Niemi Raija	Riihimäki
Pauna Ari	Hypo-pankki
Pipatti Tarmo	Rakennusteollisuus RT ry
Rajala Pasi	SKOL ry/Ramboll
Rantanen Raimo	Uusikaupunki/Ukipolis Oy
Rautiola Matti	Rakennustietosäätiö RTS
Ristimäki Mika	Suomen ympäristökeskus
Utriainen Minna	NitroID
Vainio Atso	Uusikaupunki

Liite 2. Tilannekuva viidestä kaupunkiseudusta

Heinola

Heinolan seudulla, johon on laskettu mukaan myös Hartolan ja Sysmän tilastoja, asukasluku on laskenut tarkasteluajanjaksona 1995–2015. Asukasluvun muutos on ollut vuositasolla -0,1 % ja -1,2 % välillä ja useampana vuotena -1 %. Alueen muuttotase on ollut nousujohteista 2000-luvun alkupuolella, minkä jälkeen nettomuutto on saannut positiivisten ja negatiivisten arvojen välillä, mutta trendinä on ollut negatiivinen nettomuutto. Heinolassa asukasluvun alenemisen perussyitä ei kuitenkaan ole muuttoliikkeessä, vaan ikärakenteen mukanaan tuomassa kuolleisuuden enemmyydessä verrattuna syntyvyyteen. Työikäisten määrä on laskenut 26 % vuosien 1995–2015 välisenä aikana. Korkeasti koulutettujen määrä on puolestaan ollut kasvavaa ajanjaksolla 1995–2013 ja käsittää nyt noin 9 % väestöstä.

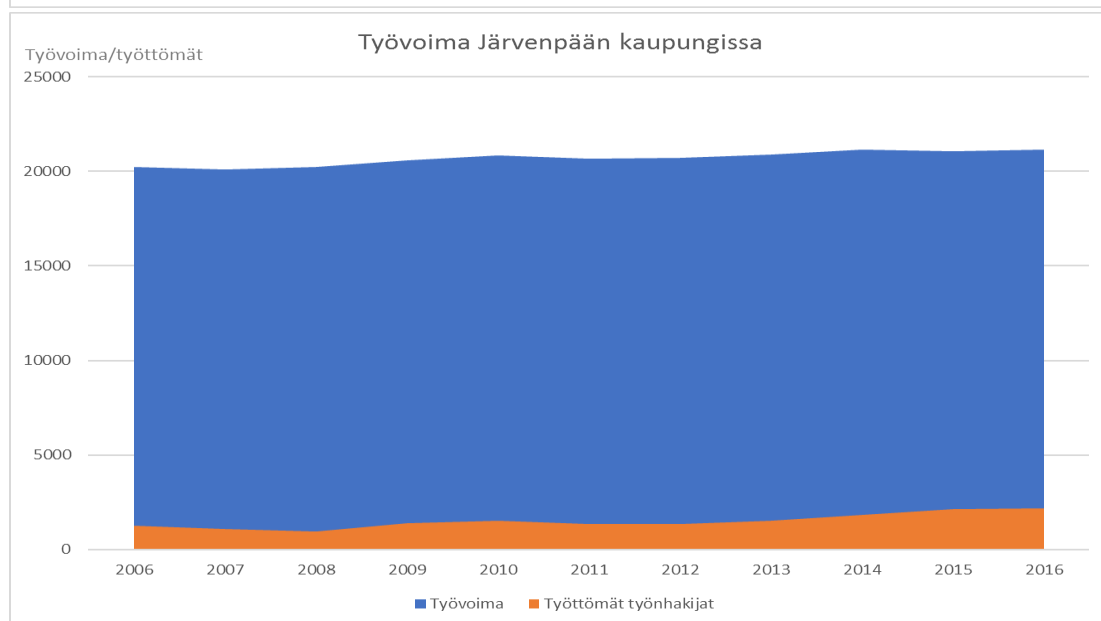
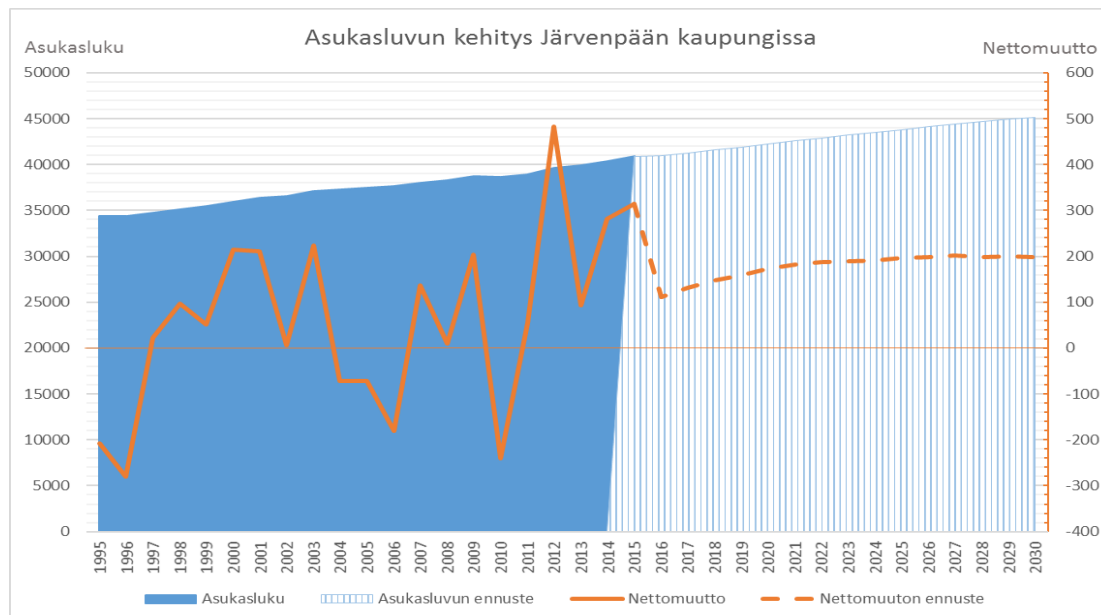

* Heinola, Hartola ja Sysmä

Heinolan seudun työvoima on laskenut vuosien 2006–2016 välillä ja työvoiman suuruus on noin 11 300 henkeä (vuonna 2016). Alueen työttömyysaste on kansalliselta tasolta katsottuna korkea, pysyen yli 10 % koko tarkasteluajanjakson ajan ja on tällä hetkellä noin 15 % (vuonna 2016). Työpaikkojen määrän suunta on laskeva ollen alle 10 000 vuonna 2013.

Järvenpää

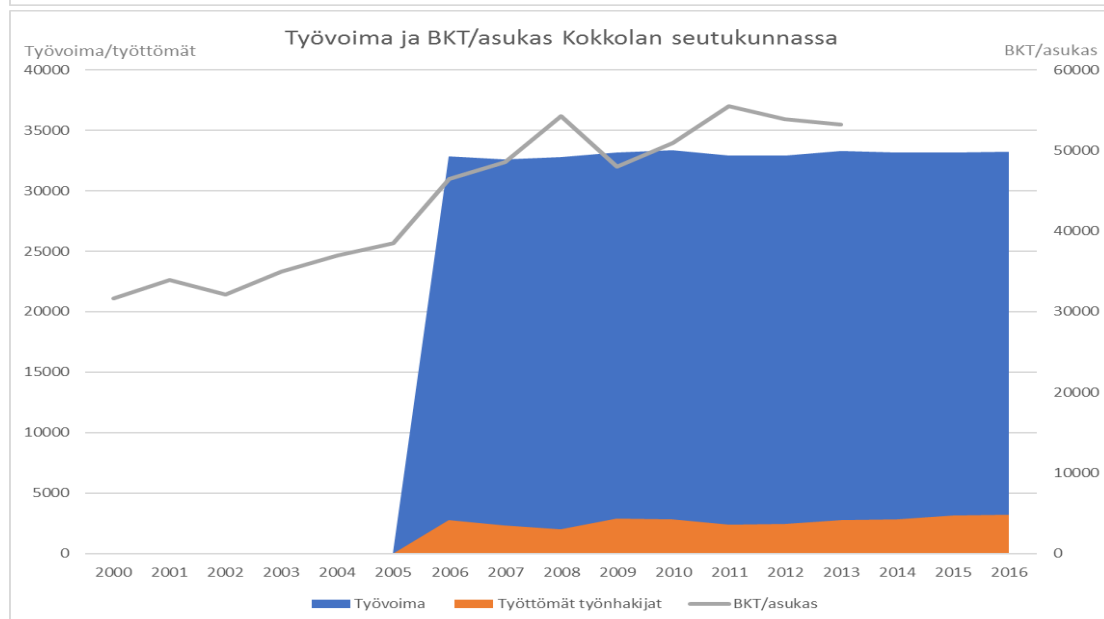
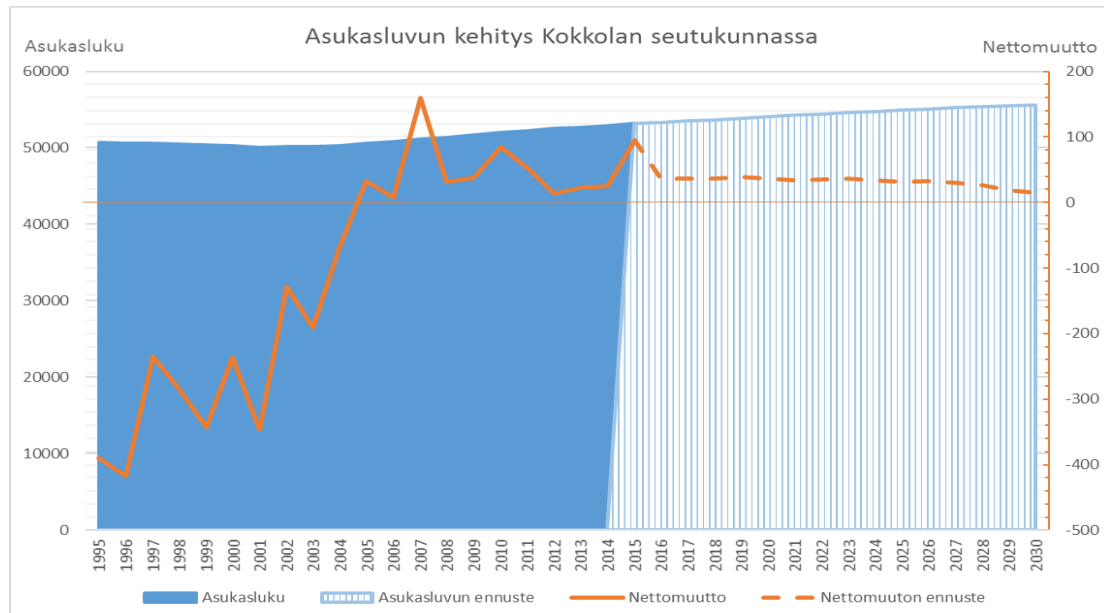
Järvenpään kaupungissa asukasluvun kehitys on ollut tasaista tarkasteluajanjaksona 1995–2015. Asukasluvun kehitys on ollut parhaimmillaan 1,7 % vuonna 2012. Alueen muuttotaseessa on nähtävillä nousujohteisuutta ja nettomuutto on ollut positiivista muutamaa notkahdusta lukuun ottamatta. Työikäisten määrä on kasvanut vuosien 1995–2015 välisenä aikana. Korkeasti koulutettujen määrä on lisääntynyt ajanjaksolla 1995–2013 ja käsittää nyt noin 21 % väestöstä.

Järvenpään kaupungin työvoiman määrä on kasvanut maltillisesti vuosien 2006–2016 välillä ja työvoiman suuruus on noin 21 000 henkeä (vuonna 2016). Työttömien työnhakijoiden määrä oli pitkään 6 % tietämällä vuodesta 2006 lähtien, mutta nousi 10 %:iin vuonna 2014. Työpaikkojen määrä on pysynyt stabiilina ja hieman kasvavana ainakin vuoteen 2013 asti. Työpaikoista 77 % on palvelualan työpaikkoja.

Kokkola

Kokkolan seutukunnan väkiluku oli laskujohteista vuosina 1995–2001 ja kääntyi tämän jälkeen tasaiseen nousuun. Asukasluvun muutos on ollut vuositasolla noin 0,5 % vuoden 2001 jälkeen. Alueen muuttotase on ollut nousujohteista ja nettomuutto on ollut positiivista ja stabiilia vuodesta 2005 lähtien. Työikäisten määrä on laskenut vuosien 1995–2015 välisenä aikana. Korkeasti koulutettujen määrä on lisääntynyt ajanjaksolla 1995–2013 ja käsittää nyt noin 15,7 % väestöstä.

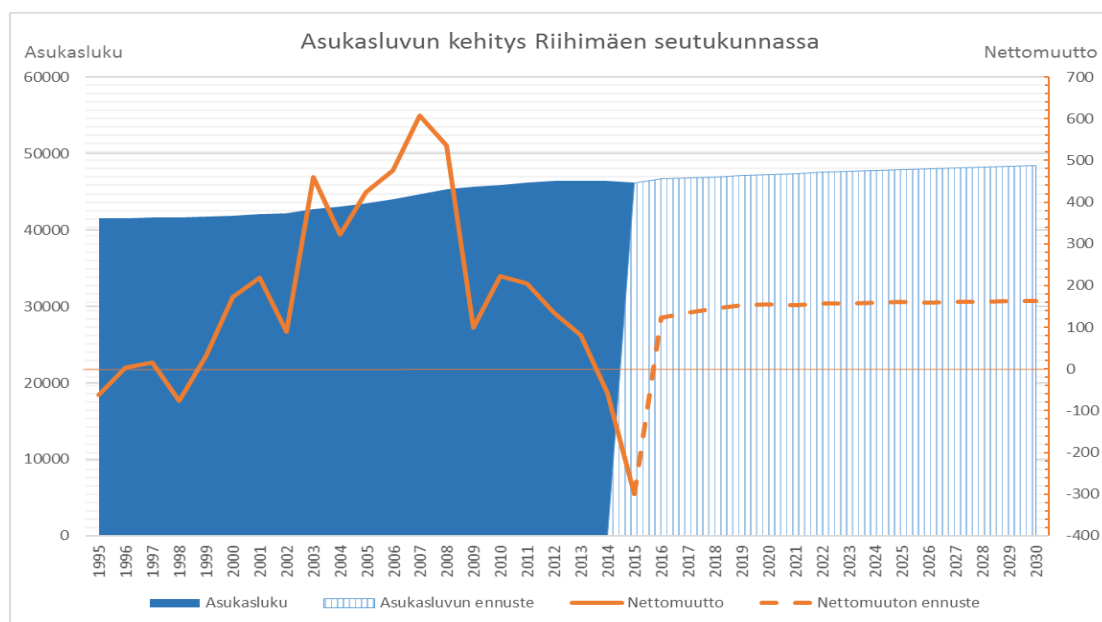

Kokkolan seutukunnan työvoiman määrä on pysynyt tasaisena vuosien 2000–2010 välillä ja työvoiman suuruus on noin 50 000 henkeä. Työttömien työnhakijoiden määrä on vaihdellut samana ajanjaksona 6–9 % välillä. Trendinä on kuitenkin ollut työttömien työnhakijoiden lisääntyminen viimeisimpien 5 vuoden aikana. Seutukunnan kehyskunnissa työskentelevien osuus työvoimasta on lisääntynyt ajanjaksolla 1995–2013, keskuskunnan työssäkäyntiprosentti on pysynyt vakaana. Myös työpaikkojen määrä on pysynyt stabiilina: keskuskunnassa on näkynyt noin 1 % työpaikkojen määrän kasvua, kun taas kehyskunnissa on hienoista laskua. Uusien yritysten määrä yrityskannasta on ollut 2,3 % luokkaa koko seutukunnan alueella vuosien 2008–2013 aikana. Alueen

BKT/asukas on ollut kasvavaa muutamaa notkahdusta (vuosina 2008 ja 2011) lukuun ottamatta. Tämä näkyy myös alueen taloudellisessa huoltosuhteessa, joka on pysynyt vakaana. Alueen arvonlisäys koostuu varsinkin metalliteollisuudesta sekä elintarviketeollisuudesta, hoivapalveluista, julkisen hallinnon toiminnoista, liikenteestä ja matkailusta sekä yhdyskuntahuollon toiminnoista, joiden osuus seutukunnan arvonmuodostuksesta on yli kansallisen keskiarvon. Nämä alat ovat myös alueen suurimpia työllistäjiä, joiden lisäksi myös kaupan, asumisen sekä koulutuksen ja kulttuurin alat tarjoavat työpaikkoja yli kansallisen keskiarvon.

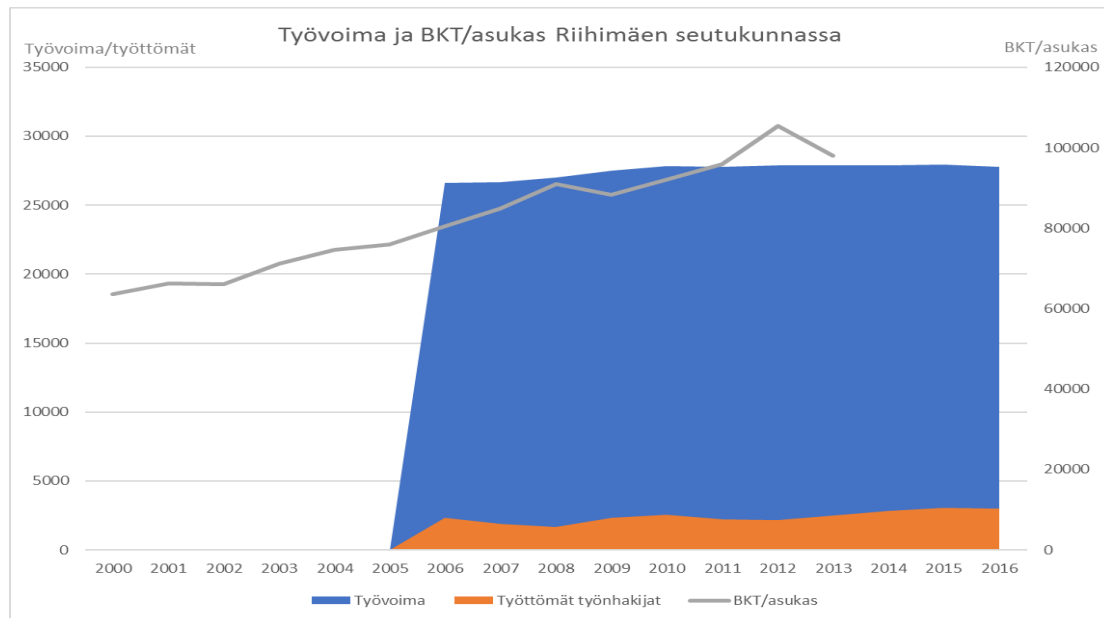
Riihimäki

Riihimäen seutukunnan väkiluku on kasvanut maltillisesti vuosien 1995–2015 aikana. Asukasluvun muutos on ollut vuositasolla 0,5 % ja 1,5 % välillä kyseisellä ajanjaksolla. Alueen muuttotase oli kansallisella mittakaavalla tarkasteltuna erinomaista vielä vuonna 2008, mutta kääntyi tämän jälkeen voimakkaaseen laskuun. Asukasluvun kehityksessä tämä on näkynyt asukasmäärän kasvun hidastumisena ja määrän vähenemisenä vuodesta 2014 lähtien. Työikäisten määrä on myös laskenut vuosien 1995–2015 välisenä aikana. Korkeasti koulutettujen määrä on lisääntynyt ajanjaksolla 1995–2013 ja käsittää nyt noin 15 % väestöstä. Huoltosuhte on kuitenkin Riihimäellä ollut pitkään edullisimpien joukossa Kanta-Hämeessä.

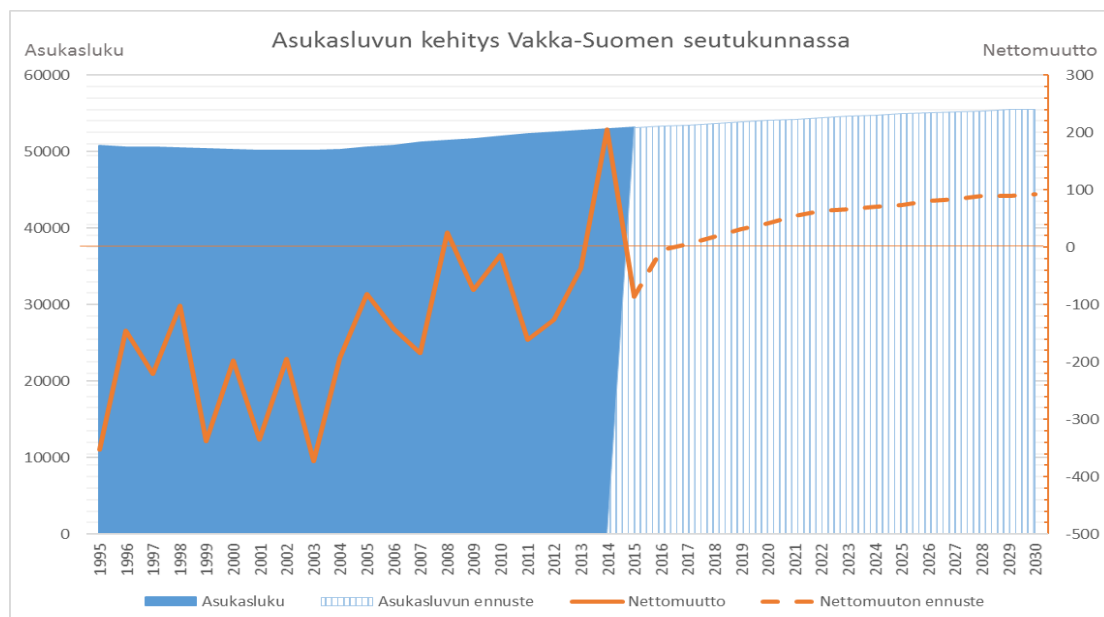
Seutukunnan työvoiman määrässä on nähtävillä hienoista kasvua ajanjaksolla 2000–2010. Samana aikana myös työttömien työnhakijoiden määrä on kasvanut. Työttömien työnhakijoiden määrä suhteessa työvoimaan on pysytellyt 8 % paikkeilla 2000-luvun alkupuolella ja kasvanut 10 %:iin vuonna 2014. Työpaikkojen määrä on kasvanut sekä keskus- että kehyskunnissa vuosien 1995–2008 välillä, mutta kehityksessä on tapahtunut notkahdus vuoden 2008 tilastoissa, jolloin työpaikkojen määrä kääntyi laskuun. Vuonna 2013 keskuskunta työllisti 51 % kunnan työikäisistä. Keskuskunnan työllistävä vaikutus on laskenut vuosina 1995–2015, jolloin keskuskunta työllisti parhaimmillaan 65,7 % kunnan työikäisistä vuonna 1995. Kehyskunnissa työllisten osuus kunnan asukkaista on sen sijaan kasvanut tarkasteluajanjaksona.

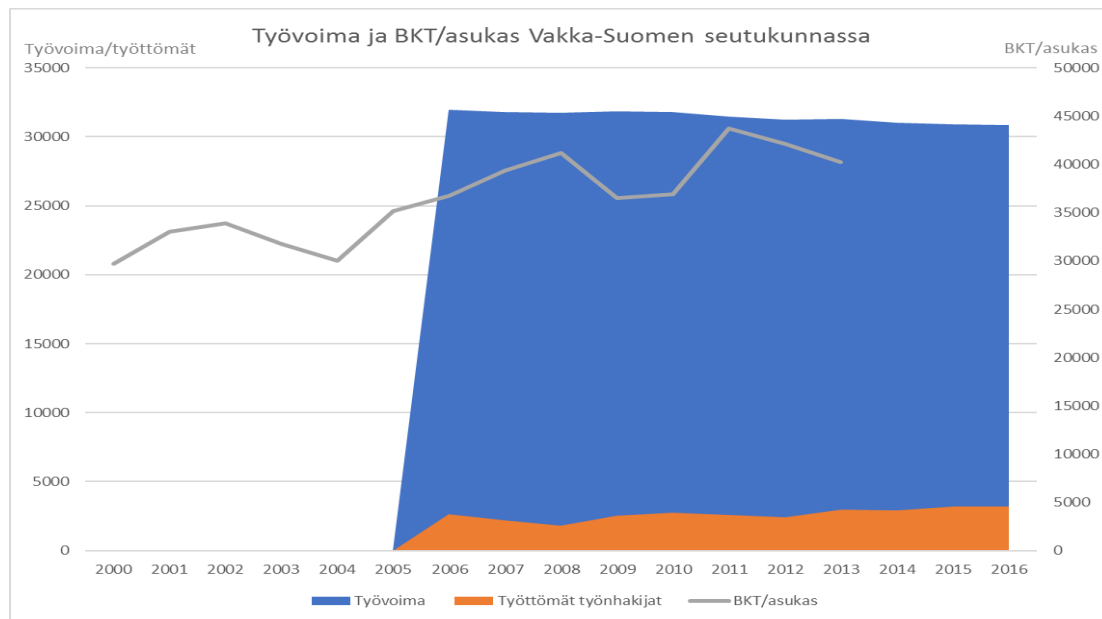
Uusien yritysten määrä yrityskannasta on ollut 2,8 % luokkaa koko seutukunnan alueella vuosien 2008–2013 aikana. Alueen arvomuodostuksesta elintarviketeollisuus, julkinen hallinto, metalliteollisuus sekä yhdyskuntahuolto ovat aloina merkittäviä ja näiden osuus on seutukunnan arvomuodostuksesta yli kansallisen keskiarvon. Nämä alat ovat myös suuria työllistäjiä alueella. BKT:n kehitys on ollut positiivinen ajanjaksona 1995–2015, mikä on näkynyt myös taloudellisen huoltosuhteen paranemisena vuosina 1995–2008. Vuoden 2008 jälkeen BKT:n kehitys on tosin hidastunut ja huoltosuhte on hieman kasvanut.

Uusikaupunki

Vakka-Suomen seutukunnan väkiluku on laskenut ja muuttotase on ollut negatiivinen tarkasteluajanjaksona 2000–2013. Asukasluvun muutos on ollut vuositasolla -0,4 % ja -1 % välillä. Muuttotaseessa on kuitenkin näkynyt pitkällä ajanvälillä nousujohteisuutta. Muuttotase on muuttunut positiiviseksi vuoden 2013 jälkeen. Korkeasti koulutettujen määrä on lisääntynyt ajanjaksolla 1995–2013 ja käsittää nyt yli 10 % väestöstä.

Vakka-Suomen työvoiman määrä on pysynyt tasaisena vuosien 2000–2010 välillä. Työttömien työnhakijoiden määrä on vaihdellut samana ajanjaksona 5–10 % välillä. Trendinä on kuitenkin ollut työvoiman väheneminen ja työttömien työnhakijoiden lisääntyminen. Seutukunnassa kehyskunnissa työskentelevien osuus työvoimasta on lisääntynyt ajanjaksolla 1995–2013, keskuskunnan työssäkäyntiprosentti on laskenut muutamilla prosenttiyksiköillä. Työpaikkojen määrä on kasvanut sekä keskus- että kehyskunnissa vuosien 1995–2008 välillä, mutta vähentynyt seuraavana tarkasteluajanjaksona 2008–2013. Uusien yritysten määrä yrityskannasta on ollut 2,5 % luokkaa koko seutukunnan alueella vuosien 2008–2013 aikana. Alueen BKT/asukas on ollut nousujohteinen vuosina 2000–2013. Tämä näkyy myös alueen taloudellisessa huoltosuhteessa, joka on parantunut vuosien 1995–2013 aikana. Alueen arvonlisäys koostuu elintarvike- ja metalliteollisuudesta sekä rakennus- ja kiinteistötoiminnasta, joiden osuus seutukunnan arvonmuodostuksesta on yli kansallisen keskiarvon. Nämä alat ovat myös alueen suurimpia työllistäjiä.